

Asia: VN/5025/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun asetuksen 16 §:n kumoamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Mitä vaikutuksia arvioitte ehdotetulla ammattihenkilöasetuksen 16 §:n kumoamisella olevan esimerkiksi yhteiskunnan tai kotitalouksien kustannuksiin, terveydenhuollon asiakkaisiin, palveluntuottajiin ja henkilöstöön?

1.1 Vaikutukset terveydenhuollon asiakkaisiin

Kaupan liitto kannattaa terveydenhuollon ammattihenkilöasetuksen 564/1994 16 §:n kumoamista. Kaupan liitto katsoo, että kaikkia terveydenhuollon ammattihenkilöitä tulisi säädellä yhdenmukaisesti, eikä ammattiryhmäkohtaiselle sääntelylle ole perusteita.

Suomalainen optikkotoimintaa koskeva sääntely poikkeaa muista EU-maista ja Pohjoismaista. Pääsääntöisesti kaikkia laillistettuja terveydenhuollon ammattihenkilöitä säädellään Suomessa terveydenhuollon ammattihenkilölailla (559/1994). Optikoiden lisäksi vain yhtä ammattiryhmää, hammasteknikoita, säädellään yleisestä linjasta poiketen lisäksi asetuksen määräyksen.

Silmäterveydenhuoltoon pääsy on Suomessa julkisella sektorilla heikkoa ja jonot hoitoon pääsyyn potilaille kohtuuttoman pitkiä. Ehdotetulla ammattihenkilöasetuksen 16 §:n kumoamisella voidaan parantaa pidemmällä aikavälillä potilaan hoitoon pääsyä sekä palveluiden alueellista yhdenvertaisuutta.

1.2 Vaikutukset terveydenhuollon palveluntuottajiin ja henkilöstöön

Ehdotetulla ammattihenkilöasetuksen 16 §:n kumoamisella, voidaan terveydenhuollon ammattilaisten resurssit kohdentaa tehokkaasti siten, että jokainen ammattihenkilöryhmä pystyy keskittymään omaa osaamistaan parhaiten vastaavan työhön. Erityisen merkittävää on, että uudistuksen myötä silmälääkärit voivat keskittyä nykyistä paremmin vaativampaan potilaiden tutkimukseen ja hoitoon. Muutos mahdollistaa muissa Pohjoismaissa ja EU-alueella käytössä olevan työnjaon ja palveluiden tuotannon tavoilla, joilla aikaansaadaan oleellisesti Suomea parempaa hoitoon pääsyä.

1.3 Vaikutukset yhteiskunnan ja kotitalouksien kustannuksiin

Perustelumuistion luonnos toteaa, että optikkotoiminnan rajoitusten purkamisella saadaan valtiontalouteen vuosittain laskennallisesti noin 1 miljoonan euron säästöt.

Pykälän 16 kumoaminen avaa hyvinvointialueille mahdollisuuden järjestää esimerkiksi silmäterveyteen liittyviä palveluita merkittävästi nykyistä tuotantotapaa edullisemmin. Esimerkiksi Näe ry:n julkaisema silmätautien tutkimus- ja hoitohintojen ja markkinahintojen eroja (Näe ry, Silmäterveyspalveluiden kustannusvertailu, 6/2020) koskeva selvitys osoittaa, että edellä silmätautien tutkimus- ja hoitopalveluiden valtakunnallinen säästöpotentiaali on vuosittain vähintään noin 30 miljoonaa euroa. Lisäksi julkisen sektori voi säästää arviolta 15–20 miljoonaa euroa, sillä silmälasien uusimiseksi tehdään tällä hetkellä ammattihenkilöasetuksen 16 § rajoitusten vuoksi vuosittain 100–150 000 lääketieteellisesti tarpeetonta silmätautien erikoislääkärikäyntiä.

Lisäksi muutos alentaa hyvin todennäköisesti myös kuluttajien kustannuksia. Silmälasien määräämiseksi tehtävä optikon/optometristin näöntutkimus on yksi kilpailluimmista markkinaehtoisesti tuotetuista terveydenhuollon palveluista. Sen kustannus vaihtelee käytännössä 0–45 euron välillä. Silmälasia hankittaessa se usein sisältyy kokonaishintaan. Vastaava toimenpide silmätautien erikoislääkärin suorittamana maksoi vuonna 2024 keskimäärin 135,6 euroa.

Lisäksi asiakkaan maksettavaksi tulee käytännössä aina toimistopalkkio ja Kanta-maksu, jotka yhteensä ovat potilaan käynnistä saaman Kela-korvauksen (30 euroa) suuruisia.

2. Muut huomiot

Muista Pohjoismaista saadut kokemukset osoittavat, ettei potilasturvallisuus ole vaarantunut, vaikka muissa Pohjoismaissa on toimittu vuosikymmeniä ilman ammattihenkilöasetuksen 16 §:n kaltaisia toiminnan rajoituksia. Potilasturvallisuuden ei miltään osin arvioida muutoksen myötä Suomessa oleellisesti heikentyvän nykyiseltä, muihin terveydenhuollon ammattilaisiin verrattuna, poikkeuksellisen korkealta tasolta.

Hiilamo Simo
Kaupan liitto ry